

relatio proxime afficit, ut more nostro loquamur. Nam si loquamur de ratione fundamenti, quæ a nobis concipitur, quasi in fieri, seu in origine, quoad illam est aliquid, in quo spiratio cum aliis relationibus conveniat et aliquid, in quo differat. A paternitate enim in hoc omnino dissimilis est, quod Paternitas talem etiam rationem fundandi non postulat, ut in rerum natura sit, nam si aliquam talem fundandi rationem haberet, maxime generationem activam: illam autem non respicit, ut rationem sui esse, sed potius est in suo genere ratio, cur ipsa sit, ut in libro septimo et octavo, latius explicabimus. In quo etiam Paternitas illa æterna antecellit omnem aliam Paternitatem, quia in cælo et in terra nominatur. Omnis enim alius Pater, ideo est Pater, quia generat, Pater autem æternus ideo generat, quia per Paternitatem est constitutus in suo esse personali: Quod provenit ex peculiari conditione et dignitate illius paternitatis, quæ per sese est, absque alia ratione, sed solum quia Divinitas ex se, et immediate illam postulat.

9. Spiratio autem non sic est, sed habet suam rationem fundandi, scilicet activam originem, seu productionem Spiritus sancti: Quia hæc relatio cum non sit personalitas, non est per se immediate conjuncta Divinitati, et ideo oportet, ut interveniat ratio alia, qua posita cum termino, resultet, quæ propterea dicitur ratio fundandi. In hoc ergo aliquo modo convenit hæc relatio cum relationibus passivis, quia etiam illæ non sunt per se immediate conjunctæ cum natura divina, sed media productione, diverso tamen modo, quia relatio personæ productæ est quasi directe intenta ex vi talis productionis, ut dictum est, et ideo illa productio non tam se habet, ut ratio fundandi, quam, ut via ad terminum suum. Spiratio vero non hoc modo se habet ad illam productionem, sed quasi per resultantiam, ut declaratum est, et ideo magis proprie habet rationem fundandi, estque hoc illi quodam modo peculiare.

10. *Differentia inter Paternitatem et spirationem ex parte principii.*—Addit potest quinta differentia, quæ maxime versatur inter spirationem et Paternitatem, quæ dici possunt relationes activæ, consistitque in hoc, quod Paternitas includitur aliquo modo in potentia generandi, ut in superioribus declaratum est, spiratio autem activa non includitur in potentia spirandi, sed supponit illam, et ad illam, consequitur, media productione amoris. Unde etiam extenditur hæc differentia ad Filiatio-

nem, quatenus aliquo modo relatio activa est. Nam Filiatio simul cum Paternitate pertinet ad potentiam spirandi, et eam complere potest, saltem ut conditio sufficiens ad illam, sicut infra videbimus. Spiratio vero hoc non habet, ut dixi. Cum processione autem comparari in hoc non potest spiratio, quia processio nullo modo est productiva ad intra, etiam ut conditio: Tamen servata proportione intercedit differentia, quod processio est per se necessaria ad illam productionem saltem ex parte termini, spiratio autem solum est consequens quasi consummata jam, et terminata productione.

11. *Differentia in terminis.*—Ultimo potest assignari inter spirationem et processionem discrimen ex parte termini, ad quem relatio refertur. Nam spiratio activa habet pro formali termino ipsam relationem sibi correlative oppositam, scilicet passivam processionem, quia persona, ad quam spiratio refertur, per ipsammet processionem constituitur in suo subsistere personali, relatio autem principii, seu originis activæ per se primo terminatur ad suppositum productum, quatenus est adæquatus terminus talis productionis. At vero processio passiva, quatenus talis relatio est, non habet pro formali termino suam correlationem seu spirationem activam, quia terminus adæquatus illius relationis non est spirator, ut correlativus est Spiritus sancti, sed ut est unum principium Spiritus sancti, habens unam potentiam spirandi et quasi eliciens unam productionem ejusdem Spiritus sancti. Quæ duæ rationes, scilicet spirationis, ut correlativum est et ut est principium habens unam potentiam, et actum spirandi, diversæ sunt secundum rationem, ut infra videbimus. Hæc autem distinctio rationis sufficit, ut sub una ratione scilicet principii sit terminus relationis processionis et non sub ratione correlativa. Quia relatio termini producti per se non respicit alium, ut sibi correlativum, sed, ut principium producens. Quod etiam in creaturis verum est, et ideo in humanis filius, non respicit formaliter Patrem, ut correlativum, sed ut generantem, vel habentem virtutem generandi sub tali actu, unde sit, ut relationes hæc creatæ terminentur ad absolutum terminum formaliter loquendo, ut in metaphysica ostendimus. Quod non habet locum omnino eodem modo in divinis personis, quia habent personales proprietates absolutas, quibus constituentur: Servatur tamen cum proportione quoad fieri potest, et quantum requirit vera

relatio originis. Et ideo processio Spiritus sancti terminatur ad Patrem et Filium, non ut affectos (ut sic dicam), relatione spirationis resultantis in eis ex productione Spiritus sancti, sed ut constitutos personaliter suis propriis relationibus, in ratione unius principii Spiritus sancti.

12. Hæc autem differentia non est tantum in processione comparata cum spiratione, sed etiam respectu Paternitatis et Filiationis, quamvis non omnino eodem modo. Et ita in hoc est aliquid discrimen inter spirationem activam ex una parte et Paternitatem, et Filiationem ex alia. Nam revera Paternitas habet pro termino Filium, ut sic constitutum per ipsam Filiationem, et e converso, Filiatio habet pro primario termino Patrem, ut constitutum ipsamet Paternitate. Atque adeo una est formalis terminus alterius et e converso. Ratio est, quia in his personis eadem relatio est, quæ constituit personam et relativum, seu correlativum, et ideo necesse est, ut eadem proprietates, quæ est correlatio alterius, sit etiam terminus ejus: sicut etiam de spiratione activa dicebamus, quæ in hoc convenit cum paternitate et Filiatione. At vero processio non habet pro termino spiratorem, ut constitutum formaliter opposita relatione spirationis activæ, sed ut constitutum personaliter prioribus relationibus, ut declaratum est. Quod totum provenit ex eo, quod spiratio activa non est relatio constitutiva personæ, sicut sunt aliæ. Atque omnia hæc notanda sunt, quia conferunt ad distinctius concipiendas proprietates singularum personarum, et ab intelligenda multa, quæ in sequentibus tractanda sunt.

CAPUT IX.

AN OMNES RELATIONES DIVINÆ NOTIONES SINT.

1. *Opinio Gregorii.*—Theologi omnes conveniunt in assignandis notionibus in divinis personis. Ita docet D. Thomas, 1 part., quæst. 32, art. 2 et sequentibus. Cajetanus et alii interpretes ibi, Alensis, 1 part., q. 68, et alii scholastici cum Magistro, in 1, distinctione 26, ubi Bonaventura, quæstione 4. Durandus, quæstione secunda, Richardus, distinctione 28, quæstione 1, Capreolus, ibi articulo 1, conclusione 5 et 6, Marsilius, quæstione 29, articulo 1, Solus Gregorius, dist. 26, quæstione 2 (post Præpositivum), sentit, notionem non in ipsis personis, sed in nostris conceptibus positam esse et non in simplicibus conceptibus, sed in complexis, ut sunt,

genuisse, genitum esse. Sed imprimis sine causa ponit notionem potius in conceptibus complexis, quam in simplicibus: Nam conceptus Genitoris, tam proprius est Patris, sicut generare, est ergo tam aptus ad notionem, et ita Basilius 4, contra Eunomium, capite secundo, genitum et ingenitum numerat inter notionem et expresse Augustinus, de Trinitate, cap. 6.

2. *Notiones esse in Deo.*—Quod vero ad alteram partem attinet, verum quidem est, ipsum conceptum formalem, quem nos de propria conditione alicujus personæ formamus, posse vocari notionem: sic enim recte intelligi possunt verba Augustini 5, de Trinitate, cap. 6: *Alia est notio, qua intelligitur genitor, alia qua ingenitus.* Verumtamen quia huic conceptui formali objectivus respondet, non fictus, sed verus et in re ipsa suo modo existens, ideo rationes objectivæ, quæ illis conceptibus formalibus respondent, notionem etiam merito appellantur et ipsis divinis personis vere attribuuntur. Quo sensu locuti sunt scholastici et possunt etiam Augustini verba recte ita intelligi. Declaravitque egregie D. Basilius, epistola 43, dicens: *Notionem esse cognoscibile signum:* et clarius fortasse diceretur: *Proprium et discretivum signum,* id est, quo unam personam ab aliis discernimus. Explicat ipse in creaturis individuis, quarum notionem esse dicit proprietates individuantes unamquamque rem et distinguentes illam ab aliis: *Quia ergo, inquit, necessarium est, divinas personas, ut distinctas cognoscere, ideo etiam necesse est, ut per quasdam proprias notionem inconfusas habeatur in Trinitate comparatio.* Hinc ergo concluditur ratio, quia in personis divinis sunt aliquæ rationes, seu proprietates, quibus distinctæ cognoscuntur, sed notionem nihil aliud sunt, quam hujusmodi proprietates, quæ ita appellantur, quatenus ad hujusmodi cognitionem nobis inserviunt, sunt ergo notionem in divinis personis.

3. *Relationes personales sunt notionem.*—Hoc supposito manifestum est, tres relationes personales esse notionem, quia sunt proprietates ita propriæ singularum personarum, ut sint velut specificantes et individuantes unamquamque in ratione talis personæ. Unde per illas maxime divinas personas inter se confusas et distinctas cognoscimus, ergo illæ sunt propriissime notionem. Dices. Ergo eadem ratione *Genitor, Genitus, Spiratus,* inter notionem numeranda erunt, quia illa etiam sunt prædicata propria, quibus optime discernimus personas. Unde ita interdum loquitur Augus-

tinus, ut 5, de Trinit., capite sexto, cum ait: *Alia est notio, qua intelligitur genitor*. Tamen ibidem subdit, non esse aliam notionem geniti et Filii. Itaque parum retulerit totum hoc concedere, dummodo numerus notionum non augeatur, propter communem loquendi modum theologorum, de quo statim dicemus. Proprie vero relationes et non origines inter notiones comprehenduntur. Tum, quia relationes sunt quasi permanentes formæ, origines autem sunt quasi viæ, et ita has concipimus quasi in fieri, illas quasi in facto esse. Ideoque origines ad relationes reducuntur et non numerantur, ut notiones distinctæ ab illis. Tum etiam, quia in nominibus genitoris et geniti, non habemus propria abstracta, quibus utamur sicut in Paternitate et Filiatione; notiones autem propriissime dicuntur de abstractis. Et ideo Gregorius Ariminensis, quia hæc abstracta in divinis personis negavit, notiones etiam non admisit, sed illud falsum fundamentum refutabimus in principio libri septimi.

4. *Spiratio an sit notio*.—De quarta vero relatione, Spiratione scilicet, activa, dubitari potest, an sit vera notio. Et ratio dubii est, quia ea, quæ sunt communia pluribus personis, non numerantur inter notiones, at illa relatio communis est Patri et Filio, ergo. Major patet ex Basilio, Epistola quadragesima tertia, dicente, Patrem et Filium non communicare inter se in propriis notionibus. Secundo, quia alias multa prædicata communia pluribus personis deberent inter notiones poni, ut relatio procedentis, vel producentis. Tertio quia per relationem illam nec constituuntur personæ, neque distinguuntur, neque a nobis ut tales cognoscuntur. Primum ostensum est late in præcedentibus capitibus. Secundum ostenditur inferius libro decimo et undecimo, et colligi potest ex dictis, quia illa relatio est quasi resultans, posito fundamento et termino, inter se distinctis, ergo supponit personalem distinctionem, non facit. Atque hinc facile probatur tertium, quia nos, ut hanc relationem intelligamus et rationem aliquam illius, prius cognoscimus personas, ut distinctas, ergo non est, cur illa relatio inter notiones computetur.

5. *Assertio affirmans*.—Nihilominus dicendum est, etiam spirationem activam esse notionem. Ita docent divus Thomas et omnes theologii supra citati, a quorum sententia non est facile recedendum. Maxime in re, quæ magna ex parte pertinet ad modum loquendi proprium suæ artis. Ratio vero imprimis est, quia illa relatio est singularis et individua, et

non communis omnibus personis, sed aliquas tantum quasi afficiens, unde fit; ut illas distinguat ab alia, cui non convenit: vel in re ipsa, ut multi volunt, vel saltem quoad nos, quod negari non potest. Esto enim, a priori, (ut sic dicam) non distinguantur Pater et Filius ab Spiritu sancto per illam spirationem, tamen a posteriori optime a nobis distinguuntur: eo enim ipso, quod intelligimus, eos habere talem respectum realem ad Spiritum sanctum, optime intelligimus habere, unde ab ipso distinguuntur. Accedit philosophica ratio, quia relativa sunt simul cognitione, et ideo si una relatio in numero notionum posita est, etiam altera illi respondens poni debuit, quia non possunt cognitione disjungi, notio autem dicit ordinem ad cognitionem. Unde non solum propter Patrem et Filium, sed etiam propter ipsam processionem perfecte cognoscendam, debuit spiratio inter notiones numerari.

6. *Ad rationes in contrarium*.—Neque obstat testimonium Basili, nam ibi non univérse de omnibus notionibus, sed speciatim de his quæ proprietates personales sunt, loquitur. Verba enim ejus sunt: *Filium non habere communicationem cum Patre, secundum proprietatem suam*. Nomen autem *Proprietatis*, ut infra dicam libro sexto, restringitur ad relationem, seu conditionem omnino propriam unius personæ, unde licet omnis proprietas sit notio: non tamen sola, neque omnis notio est proprietas, ideoque licet Pater et Filius non communicent in proprietate, possunt in aliqua notione communicare. Ad secundum negatur sequela, quia illa prædicata sunt communia tantum secundum rationem et non designant unam singularem conditionem, seu formam realiter communem. Spiratio autem est hoc modo forma singularis et communis. Notio autem debet esse forma particularis et quasi specifica, imo et individualis (ut significavit Basilius) quia debet notificare personam particularem. Itaque prædicata generalia, seu communia personis communitate rationis, si absoluta sint, si vero sint relative, vel in relationibus sumpta, ut persona, licet notionalia interdum dicantur, quia ex notionibus aliquo modo sumuntur, non tamen constituunt speciales notiones, sed dicunt rationes aliquas communes illis. Idem ergo est de quolibet nomine communi tantum secundum rationem, etiamsi tantum duabus personis commune sit. Ad tertiam rationem dubitandi jam responsum

est, spirationem activam, vel distinguere in se personas aliquas, vel saltem quoad nos et aliquo modo notificare ipsum Spiritum sanctum, vel cum ejus notitia esse conjunctam, atque hoc satis esse, ut inter notiones numeretur.

7. *Convenientia et discrimen inter relationes et notiones*.—Ex quibus omnibus clare concluditur, omnes relationes divinas esse notiones, quia, et tres personales et una, quæ communis est, sunt notiones et præter illas relationes non sunt plures. Constat etiam, relationem et notionem prout de illa dicitur, in re non differre, sed tantum denominatione extrinseca, vel relatione notionis ad nostrum usum, seu cognitionem. Relatio enim dicitur secundum respectum realem, quem in se habet. Notio autem vocatur eadem relatio, quantum per eam distinctio alicujus personæ notificatur. Unde notionis nomen quodam modo videtur esse secundæ intentionis, quia significat relationem, vel conditionem aliquam in ordine ad nostram notitiam.

CAPUT X.

NUM OMNES NOTIONES SINT RELATIONES, ET QUIS SIT NOTIONUM NUMERUS.

1. *Ratio dubitandi*.—Ut materiam de notionibus absolvamus, earumque numerum concludamus, non satis est scire, omnes relationes esse notiones, sed etiam an simpliciter convertantur, ita ut omnes notiones relationes sint. Nam si omnis notio relatio est, tantum erunt quatuor relationes. Videtur autem ita esse dicendum, quia notiones non dicuntur nisi in ordine ad cognitionem personarum, ut in se constituuntur, et distinguuntur, solis autem relationibus constituuntur, et distinguuntur, ut postea videbimus, ergo solæ relationes possunt esse notiones. Ergo, et e converso omnis notio est relatio. In contrarium vero est, quia communiter quinque notiones numerantur, nam quatuor relationibus additur innascibilitas, ergo non omnis notio est relatio.

2. *Duplex modus cognoscendi divina*.—Respondeo, juxta Dionysii doctrinam duplici via posse nos cognoscere divina, scilicet vel affirmando, vel negando: atque hunc posteriorem modum solet Dionysius præferre priori, quia in hac vita magis cognoscimus, quid Deus non sit, quam quid sit. Unde affirmationes, quas de Deo formatus, ex rationibus analogis, et communibus creaturis sumptæ sunt, et ut pro-

prie quodammodo accommodentur, illis aliquas negationes adjungimus. Maxime igitur est necessarius nobis hic modus cognoscendi per negationem, ad plene cognoscenda mysteria vel proprietates Dei; eo modo, quo in hac vita cognosci possunt. Et præsertim ad cognoscendas conditiones aliquas Dei maxime simplices, quas nisi per negationes nec explicare, nec satis concipere possumus.

3. *Quatuor tantum sunt notiones positivæ*.—Ratio ergo facta in principio recte probat, ad cognoscendum, et explicandum Trinitatis mysterium quoad affirmationes, quas de personis enuntiamus, et per quas illas, ut distinctas cognoscimus, sufficere quatuor relationes, sub relationibus origines comprehendendo, ut supra dixi. Itaque verissimum est, omnes notiones positivæ esse relationes, ac proinde tantum quatuor esse, quarum numerum eodem modo, quo numerum relationum, sic colligimus. Quia in Deo tantum sunt duæ processionnes, ex quibus quatuor consurgunt relationes, ergo cum personæ divinæ solum per processionnes multiplicentur, per illarum etiam relationes personarum explicato, et distinctio sufficienter manifestatur: quantum per affirmationes, et positivæ notiones manifestari potest.

4. *Quinta negativa addenda*.—Addenda nihilominus est aliqua notio negativa, quæ proprie relatio non est, licet non omnino a genere relationis recedat, illa vero tantum una est, videlicet *innascibilitas*, vel potius *improductibilitas*, quæ propria est primæ personæ. Ita docent divus Thomas, et omnes theologii superius allegati: Basilius item, Augustinus et alii Patres, quos capite superiori, et capite quarto retulimus. Necessitas autem hujus notionis declarantur in hunc modum. Nam ad duas processionnes divinas necessarium est, supponi aliquam personam improductam, quæ sit primum principium cæterarum personarum, et utriusque processionis, ergo necessaria nobis fuit notio, qua primam personam in ratione primæ, et talis principii agnosceremus. Quia sine hoc fundamento, nec personarum multiplicatio, nec certus earum numerus cognosci posset: ut etiam ex discursu primi libri satis cognosci potest. Illa vero conditio primæ personæ non satis explicatur per solam relationem Paternitatis, quia Patres, qui apud nos sunt, et quibus vox illa per analogiam communis est, non solent esse personæ improductæ. Ergo necessarium fuit, addere notionem aliam primæ personæ propriam, quæ hanc illius proprietatem notificaret. Hanc autem ne-

gativam esse necessarium fuit, quia ratio *Primi*, quæ simplicissima est, a nobis absque negatione non explicatur. Prima ergo persona in ratione primi producentis ad intra, non explicatur, nisi per negationem productionis ad illam terminatæ, et hæc negatio est innascibilitas. Et licet hæc etiam ratione dicatur Pater esse a se, tamen hæc ipsa vox negativo conceptui respondet, et eandem negationem involvit, illud enim dicimus esse a se, quod ab alio non est: nec enim dici potest quisquam esse a se, propter positivam habitudinem ad se ipsum.

5. Hæc ergo fuit necessitas illius quintæ notionis, quam proprie relationem non esse manifestum est, quia non ponit habitudinem realem, sed potius negat. Et in hoc distinguit hanc notionem a Paternitate Augustinus 5, de Trinitate, capite tertio, dicens: *Alia est notio, qua intelligitur genitor, alia qua ingenitus*, tamen subdit inferius: *Cum ingenitus dicitur Pater, non quid sit, sed quid non sit, dicitur*. Quia enim ex hac notione inferebant Ariani, Patrem non solum distingui a Filio relatione, sed etiam substantia, quia ingenitum, cum non dicat relationem, necessarium illis videbatur, ut dicat substantiam. Ideo respondit Augustinus, ingenitum non quid sit, sed quid Pater non sit, dicere, et subiungit: *Cum autem relativum negatur, non secundum substantiam negatur*, itaque non solum vult esse negationem, sed esse negationem solius relationis, sub qua originem complectitur, ut sæpe dixi. Unde subinfert in capite septimo: *Non ergo receditur a relativo predicamento, cum ingenitus dicitur*. Et ideo ego dixi, hanc notionem non omnino a relatione recedere, quia negationes seu privationes ad positiva reducuntur.

6. *Objectio. — Responsio.* — Contra hanc vero partem obijciunt aliqui, quia negatio non potest esse notio. Quia notio debet significare aliquam dignitatem illius personæ, quam notificat, ut dixit divus Thomas, 1. part., quæstione 32, art. 3, at negatio nulla est dignitas. Quo argumento vincuntur aliqui, ut dicant, innascibilitatem dicere positivam proprietatem, et non tantum negativam. Tamen sine causa Augustinus, et divus Thomas aliisque theologis contradicunt, et rem novam introducunt, quam ex professo impugnabimus infra libro octavo. Respondetur ergo, non esse de ratione notionis, ut formaliter consistat in positiva dignitate alicujus personæ, sed satis esse, ut illam per negationem circumscribat, ac notificet, hoc autem facit innascibilitas.

Nam in Patre magna dignitas est, esse primam personam, et fontem Divinitatis, ut Patres loquuntur, ac denique esse personam habentem per sese personalitatem conjunctam Divinitati, et quasi ab illa proxime manantem, quæ omnia per illam negationem convenienter notificantur, et ideo licet negationem formaliter dicat, inter notiones merito ponitur.

7. *Unam notionem negativam sufficere. — Objectio. — Responsio.* — Atque hinc ulterius concluditur, hanc solam notionem negativam addendam esse quatuor positivis. Quia sola illa necessaria est (cum Paternitate) et sufficit ad explicandam totam dignitatem Patris, ejusque constitutionem, ad distinctionem ab aliis personis. Aliæ vero sufficienter notificantur per positivas notiones. Sed instat Scotus in 1, d. 28, q. 1, quia sicut Pater est ingenerabilis, ita Filius est inspirabilis, ergo addenda est alia notio propria Filii, scilicet, *inspirabilitas*. Propter quod argumentum ipse ponit sextam notionem. Sed hac ratione plures aliæ negationes multiplicandæ essent, nam etiam Spiritus sanctus est ingenerabilis aliter quam Pater, nam Pater dicitur ingenitus, id est, omnino improducibilis, Spiritus sanctus autem est ingenitus propria et quasi specifica generatione, juxta illud Athanasius: *Non genitus, sed procedens*, item, per negationes aliarum originum, seu relationum possent aliæ notiones confingi, nam etiam Spiritus sanctus est improductivus ad intra et Filius ingenerativus, ut sic dicam. Non ergo debuerunt negativæ notiones in infinitum et voluntarie multiplicari, sed illa tantum addenda fuit, quæ peculiari ex causa erat necessaria, quæque singularem dignitatem et auctoritatem nobis indicaret. Hæc autem rationes inventæ sunt in innascibilitate et non in alijs negationibus enumeratis. Illæ enim et per relationes satis innotescunt, et peculiarem dignitatem non indicant, ut facile consideranti patebit. Potestque præterea alia ratio considerari, quia negationes, quæ alijs personis tribuuntur, tantum sunt consequentes ad originem et ad relationes, et sub ea ratione a nobis concipiuntur, ideoque non numerantur, ut distinctæ ab illis. Innascibilitas autem Patris præcedit relationes aliquo modo et hoc nomine est peculiariter necessaria, ut statim dicam, et ideo merito singulariter inter notiones numeratur.

8. *Innascibilitas quo modo propria Patris.* — Atque hinc etiam intelligitur altera pars assertionis positæ: Quomodo scilicet innascibilitas sit notio propria Patris, quia nimirum

non dicit solum negationem generationis, sed absolute negationem omnis productionis ad intra. Dices, etiam hoc modo non est hæc negatio propria Patris, quia etiam hic Deus est improducibilis. Respondeo primo, licet hic Deus produci non possit, potest tamen saltem per aliquam productionem communicari et dari alicui personæ juxta verbum Christi: *Quod dedit mihi Pater majus omnibus est*. Pater autem nec producibilis est, nec communicabilis, secundum suam proprietatem alteri personæ et totum hoc negatur per illam notionem, ut est propria Patris. Secundo dico, aliter hunc Deum esse ingenitum, aliter Patrem, nam illa est pura negatio respectu Dei, ut sic, respectu autem Patris est quodammodo privatio, quia supponit subjectum producibile saltem secundum communem rationem personæ. Atque hoc totum dicit notio *ingenitum*, scilicet, personam improducibilem, et ita innascibilitas dicit illam negationem non in quocumque, sed in aliqua persona, sicut similitas dicit curvatum in naso. Fuitque hic conceptus necessarius ut possimus concipere Pa-

trem in ratione personæ, priusquam generet. Nam hic conceptus necessarius nobis est ad constitutionem et distinctionem personarum explicandam, ut libro primo tactum est, et in septimo consummabitur: ubi etiam ostendemus, illum conceptum non posse esse nisi negativum, seu privativum in sensu jam dicto.

9. *An notiones sint plures simpliciter.* — Ultimo concluditur ex dictis notionum numerus, sunt enim quinque, et non plures, neque pauciores, ut probatum est, simulque communibus objectionibus est satisfactum. Solus Gabriel 1, distinct. 28, art. 3, non permittit, ut notiones simpliciter dicantur esse plures, in quolibet numero, solum quia non omnes distinguuntur inter se realiter, sicut dixerat etiam de spiratione activa respectu Paternitatis et Filiationis. Sed hoc facile refellitur, maxime in præsentia, quia Notio, ut dixi, formaliter involvit respectum rationis, vel denominationem extrinsecam, quæ multiplicari potest non multiplicatis rebus. Imo adjungi potest conditioni alicui, quæ non sit res aliqua, sed privatio, ut satis explicatum est.

FINIS LIBRI QUINTI DE TRINITATE.

INDEX CAPITUM LIBRI SEXTI

DE TRINITATE.

CAP. I. <i>De comparatione originum ad essentiam, relationes, etc.</i>	CAP. IV. <i>An actus notionales sint liberi, vel voluntarii.</i>
CAP. II. <i>Satisfit nonnullis difficultatibus.</i>	CAP. V. <i>De potentia ad actus notionales.</i>
CAP. III. <i>Utrum actus notionales necessarij sint.</i>	CAP. VI. <i>De terminis formalibus originum.</i>
	CAP. VII. <i>De modo loquendi de originibus.</i>

